

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

In iocando adhibendum esse delectum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

uorū sunt ioci, qualis est affabilitas eo hominum genere digna, ut *Gymnasium* flagri salueto. Quid ais *custos carceris*. o' *catenarum* colone. o' *uirgarū lasciuia*. Et, Nū me illuc ducas ubi lapis lapidem terit? ubi uiuos homines mortui incurstant boues? Et, Vt miser est homo qui amat, imo uero hercle qui pendet multo miserior. Et, Noctem tuam, et uini cadum. Quorum quidem dictorum & Græcæ & Latine comædiæ sunt per plene, Et quod inter rusticos uer satur, urbanisq; à moribus alienos homines, siquidem horum iocis ac dictis ut alibi ruditas quædam inest, atq; ineptitudo, sic alibi illiberalitas ingenio uiro nullo modo digna. Vtq; ex *Casina* *Plauti* de promantur exempla, Dū gladium quero ne habeat, arripio capulum. sed cum cogito, non habuit gladium, nam esset frigidus, eloquere. at pudet. num radix fuit? non fuit. num cucumis. profecto hercle non fuit quicquam holerum, nisi quicquid erat calamitas profecto attingerat nunquam, ita quicquid erat, grande erat. singula dicta rus olent, & in ore illi, & in ore item matrone, quæ & ipsa rusticabatur iocandi gratia. At quod sequitur non caret illiberalitate, Illa haud uerbum facit, et sepiet ueste id qui estis, ubi illum saltum uideo obseptum, rogo ut alterum sinat adire. Quod dictum quamuis illiberalis, haud tamen illiberaliter expressum, sed uerbis quidem suis, ac rusticianis. Quale etiam & illud, Fundum alienum arat, familiarcm incultum deserit. Tertio autem generi liberalitas inest, ac suauitas illa honestæ iudicanditatis comes, tantumq; ab rusticitate remota, quantum rusticianis à moribus urbani absunt, tantumq; ab seruitute aliena, quantum ab ingenuitate atq; à libertate seruitus. Et huiusmodi quidē iocis materia sunt in quantum facetudo uer satur ut genus, tum ut species eiusdem, festiuitas, lepos, comitas, urbanitas, cuiq; ab affandi suauitate nomen est affabilitati.

In iocando adhibendum esse delectum.

Ipsa autem iocis nimirū alia senum sunt, alia iuuenum, alia eorū qui magistratū gerunt, pretioq; dignam personā, alia priuatorum, habentq; hæc ipsa ut fructus pomāq; sua quoq; tempora, sua etiā loca, nec caret auditorū consideratione ac consideratiū, nequaquam enim oīa omni aut tempore, aut loco, aut quacūq; in audientia, ac confessu decent. Ita q; nō digna solū esse debet dictu, uerū etiā auditu, quæq; neutiq; aut ridiculū faciāt dicentem, aut contemptibile, aut quæ molesta afficiāt auditore, cū ex iocis relaxatio queratur, minime uero tædiū, aut molestia.

Siquidem ipsis in confessionibus ac circulis, hominumque congregatione, quæ ad recreationem animorum, familiaremque ad affabilitatem fit, et loqui confessores ipsos usuvent, et audire per uices quasi quædam. Is igitur a dicente delectus iocorum dictorumque habendus est, ut et suam tueatur, et astantium personam, nec non et ætatis, et temporis, et loci, et rerum ipsarum, ipsiusque ciuilitatis, in primis uero honesti, decorique ratio habeatur, ut (quod in epulis exigatur) nec inuisa sint iocata, nec nimis falsa, quæque nec ieiuna sint, ac macrescētia, neque crassa nimis, stomachoque proorsus in grata, namque ut ea conuicijs careant, ac maledicentia, abhorreantque ab inuehendo, hoc quoque ciuilibus et legibus et institutis cautum est, uindicaturque nunc supplicij, nunc mulctæ. Quod quid est aliud, quam abuti uelle iocis? qui cum inuenti sint ad refocillationem, eos quis obsecro conuertat, nisi rixator quispiam, ad odia, similitates, contentiones, ac tumultus? Quæ quidem ipsa et tenenda et sequenda sunt faceto, perinde ut recta dicitur ratio, eiusque alumna prudentia, ut et quid, et quantum decet, et quomodo, et quo tempore, quoque item loco, et apud quos, quæque item alia delectum comitantur, ad hamissim (ut dicitur solet) cuncta perpendat, dirigatque ad normam.

De Altero extremo id est

Rusticitate.

His itaque explicatis primo de his dicendum uidetur, quæ in defectu uersantur, quem habitum rerum scriptores moralium Rusticitatem libenter appellauerunt, neque improprie sane, neque inconsiderate, cum teneritas ipsa iocandi ciuilibus admodum res sit, contra rusticorum hominum siue rigiditas, siue iocandi fuga atque horror, inhumanus ille quidem, ab omnique iucunditate auersus. Nam et homo ad risum sponte sua instinctus est atque ad iocum refocillationis gratia, perinde atque agendi gratia ad seueritatem, et laborem. Neque enim a Philosophantibus non et apte, et secundum naturam homo risibile animal est dicitur, quemadmodum et equus hinnibile, mugibile autem bos. Ad hæc quota laborum est susceptio, quæ non et quietem respectet, et antequam ad exitum qui ipse finis quidam est, peruenerit, et recreationem desideret, et intermissione quandam, per quam post ad laborem ipsum, susceptumque ad opus, resurgat robustior, nouatorque, quasi quidam ceptam iam resumat actionem.